

RÜŞTÜ BOZKURT

rustu.bozkurt@dunya.com

Yedi büyük **günah gibi,** yedi büyük **boşluk…**

Karşılıklı bağımlılık ilişkileri giderek yaygınlaşan, derinleşen, yoğunlaşan ekonomilerimiz de, herkese geçimini sağlayacak iş, barınacağı konut, konut-işyeri, konut-eğlence ve dinlence yerleri arasındaki ulaşımı sağlama konusunda kendinden bekleneni yerine getiremiyor. Yedi büyük günah gibi, yedi büyük *"boşluk"* günümüz kararlarını ve kurumlarını derinden etkiliyor.

Amartya Sen, *Kimlik ve Şiddet* adlı kitabında, bir roman kıvraklığında, çağımızın önemli olgularından biri üzerine yürüyor: *"… Tekil bir sınıflandırmanın her şeyi kapsayıcı gücüne olan üstü örtülü inanç tüm dünyayı alev almaya hazır bir hale getirebilir"* diyerek, ülkemizin de temel sorunlarından biri olan indirgemeci mantığın, tek tip düşünce saplantısının ne büyük bir insanlık belası olduğunu olanca yetkinliği ile gözler önüne seriyor.

İnsan ve sermaye kaynakları havuzundan oluşan kurumların, kaynak kullanımındaki verimi önemli ölçüde etkilediklerini günümüzün önemli düşünce insanları ortaya koyuyor. Bugün, zenginlik üreterek insanların yaşamını kolaylaştırmada kurumların *"birinci derecede etkili araçlar olduğu"* varsayımını kabul ediyorsak, kuruluş ve kurumların yönetiminde *"indirgemeci mantık tuzakları"* üzerinde ısrarla durulmalı.

Karşılaştığımız her olay ya da olgu, bir dizi etkenin biriken etkileri sonucu oluşuyor. Örneğin, ülkenin kaderinde önemli ağırlığı olan bir sivil toplum örgütü adına söz söylüyorsak, analizlerimizin çoklu varsayım analizine dayanmasına özen göstermemiz gerekiyor. Çoğu zaman bilinmeden, iyi niyetle, kimi zaman toplumda egemen görüntülerin etkisiyle, arada sırada kişisel dengelerimizi gözetmemiz nedeniyle, ezberlerin, yerleşik doğruların, kalıp düşüncelerin peşine takılabiliyoruz. O zaman, görüntünün sağduyuyu tutsak etmesine katkımız artıyor.

Ülkemizin kaynaklarını etkin ve verimli kullanmada, aşağıda açıklamaya çalışacağımız eğilimlerin hiç ilgisinin olmadığını düşünenler olabilir. Öylesi bir yaklaşıma da saygı gösterelim ama gelin küçük ölçekli bir iş yerinden büyük firmalara, büyük gruplardan kamu yönetimine, yaşadığımız doğanın, en değerli varlığımız olan canımızın, hayatı meşrulaştırdığımız algılamaların, uygulamalardaki iç tutarlılığın, hukuk sistemine olan güvenin, siyasi sistemle ilgili işleyişin ve ekonomideki gelişmelerin işimizi, aşımızı nasıl etkilediği üzerinde biraz tartışalım.

DOĞA BOŞLUK BIRAKMAYI SEVMEZ

Biliyoruz ki, yaşadığımız doğa *"boşluk bırakmayı sevmez."* Bizler canımızı, aklımızı, neslimizi, malımızı ve yaşamı meşrulaştırdığımız inançlarımızı korumaya tasarlanmış canlılarız. Değer verdiğimiz bu beş temel alanla ilgili bir *"tehlike"* söz konusu olduğunda, içgüdülerimizin itişi, aklımızın yönlendirmesi ile hemen alternatif tepki biçimleri geliştiririz. Belki de bizi diğer canlılardan ayıran en önemli ve ayırt edici özeliğimiz bu. Gelin görün ki, neredeyse yarım yüzyıldır yaşanan değişim ve dönüşümler durmadan *"büyük boşluklar"* yaratıyor; o boşlukların etkisi ile duygu ve düşüncelerimiz bir uçtan öbürüne savruluyor.

Boşluklardan biri, yaşadığımız doğa ile ilgili. Yaşadığımız doğayı öylesine zorladık ki, atmosferde açtığımız gedik, karşımıza sonuçlarını pek de kestiremediğimiz bir *"iklim sorunu"* çıkardı. Dünyamızın damını oluşturan kutuplardaki buzullar eriyor. Geçmişte yağmuru, yağışı, karı, boranı, fırtınayı az çok öngörebiliyor; yazın kışa, kışın yaza hazırlık yapabiliyorduk. Doğanın dengesini öylesine boz-

duk ki, insanlığın hiç tanık olmadığı fırtınalarla yüzleşebiliyoruz. Bütün varlığımızın ana dayanağı olan doğada neler olacak? Bu sorunun net yanıtını verememiş olmanın yarattığı boşluk, hepimizi giderek artan bir belirsizliğin içine sürüklüyor. Söz konusu sürükleniş, kendi geleceğimizle ilgili beklentilerde istikrarsızlık yaratıyor; artan kuşkular, bir avuç istikrar beklentimizin çözümsüz alanlarından biri gibi karşımızda duruyor.

Kendi açgözlülük ve sorumsuzluğumuzun beslediği *"ilkesiz hırsın"* doğada yarattığı yıkım her gün televizyon ekranında korkularımızı artırırken; tamamen insanların yapay olarak geliştirdikleri, bir kültür sorunu olan *"ırk ve inanca dayalı söylemler",* dar bakış açılarından beslenen tekil nedenlerle insanlar arasındaki düşmanlığı artırıyor. Dışlanmış insanların yarattığı *"sekter tutumlar"* çok uzun dönemdir kendi ülkelerinde savaş görmemiş ABD'deki insanların tepelerine, bir simge olan kuleleri yıkabiliyor. Kimsenin *"can güvenliğinin"* yarın ne gibi sürprizlerle karşılaşacağı sorusuna net bir yanıtı yok. Bu çok temel boşluk, insanlığı önemli ölçüde tedirgin ediyor. Bireysel tepkiler kadar, devlet düzeyindeki örgütlerin de içinde bulunduğu kurumsal yapılar, *"can güvenliği boşluğunda"* insan odaklı çözümler yerine, ırk ve inancı toptancı bir mantıkla suçlayan önlemleri öne çıkarınca, bir avuç istikrar arayışının kalesinde bir gedik daha açılmış oluyor.

Tutum ve davranışlarımızı meşrulaştırdığımız *"değerler sistemini yaratan bilgi bazındaki çözülmeler",* güvendiğimiz ve sığındığımız değerlerin hızla aşınması da, yeni bir boşluk yaratıcı alan olarak karşımıza çıkıyor. Her düzlemdeki uygulamalarda var olan *"çifte standartlar",* ezilmiş, dışlanmışlık duygularını alabildiğine besliyor.

Değerler sistemi ve uygulamalardaki tutarsızlıklar *"hukuk sistemine"* olan güveni kökünden sarsıyor. Çünkü hukuk sistemi uygulamaları ilkeler, kurallar ve normlar çerçevesinde oluşuyor. Tutarsızlıklar, kalelerimiz olan ilkeleri altüst ediyor, bildiğimiz kuralları geçersiz kılıyor ve normlar silikleşerek insanlar için bir başka *"güvensizlik alanı"* daha yaratıyor.

Ne yazık ki, siyasi sistemler de doğada yaratılan boşluklardan, can güvenliğimizi yok eden eğilimlerden, varlık nedenimizi açıklayan bilgilere olan güvensizlikten, uygulamadaki tutarsızlıklardan, hukuk sistemindeki çözülmelerden etkileniyor. Sonuçta, hukuka olan güvensizliğin yarattığı bir büyük boşluk daha karşımıza çıkıyor.

Karşılıklı bağımlılık ilişkileri giderek yaygınlaşan, derinleşen, yoğunlaşan ekonomilerimiz de, herkese geçimini sağlayacak iş, barınacağı konut, konut-işyeri, konut-eğlence ve dinlence yerleri arasındaki ulaşımı sağlama konusunda kendinden bekleneni yerine getiremiyor.

Yedi büyük günah gibi, yedi büyük *"boşluk"* günümüz kararlarını ve kurumlarını derinden etkiliyor.

NE KADAR TARTIŞIYORUZ?

İnsanlığın üzerinde birleştiği yedi büyük günah gibi *"yedi büyük boşluk alanı"* üzerinde birleşmez, ortak değerler üzerinde, bir ortak irade yaratamazsak, korkarım ki, kendi ayağımıza kurşun sıkan sorumsuzluğun batağına yuvarlanırız.

Analizlerimizi yaparken yaşadığımız çağın temel eğilimlerini, onların yarattığı boşlukları görmezden gelirsek, karşılaştığımız büyük sorunlara, anlamlı çözümler üretirken yaya kalabiliriz.

İşlerimizi yaparken, *"günü kurtarma"* eğilimine fazlaca abanır; orta ve uzun dönemli yararlarımız ile günün sorunları ve çözümleri arasında *"denge"* kuramazsak, insan ve sermaye kaynaklarımızı israf ederiz.

Yedi büyük boşluk, dünü, günü ve yarını derinden etkileyecek. Bu denli etkili bir gelişmeyi ne kadar tartışıyoruz? Boşluklar hakkında bildiklerimizi en saydam ortamlarda dile getirebiliyor muyuz? Sözün özü, kendimize karşı dürüst olabiliyor muyuz? Güncel ve kısa dönemli konulara fazlaca abanırken, hepimizin yaşamlarını derinden etkimeyen *"yedi büyük boşluk"* hakkında kafa yoruyor; kendi bildiklerimizle başkalarının anlattığı arasında bir sağlıklı gelişme çizgisi izleyebiliyor muyuz? Bireyler, topluluklar ve toplumlar olarak, yedi büyük boşluğun yarattığı *"sığınma arayışının"* bizi giderek *"topluluklara"* dönüştürdüğünü; *"topluluktan topluma geçiş sürecimizi"* tıkadığını; gelişmenin temel dinamiklerinden biri olan *"inançtan düşünceye geçmemizi"* yavaşlattığını, *"taklitten yaratıcılığa geçişimizi"* engellediğini, *"rekabetçi toplum"* olma yolunda ilerleyemediğimizi tartışıyor muyuz?

Klasik çağrımızı yapalım: Anlattıklarımıza inanmayabilirsiniz… Ama lütfen burada yazılanları *"anlamaya"* çalışın. Bu tartışmaya *"yeni boyutlar"* ekleyin. Ve hep birlikte *"bir avuç istikrarı"* yakalamaya yardımcı olalım.

İnsanlığın üzerinde birleştiği yedi büyük günah gibi **"yedi büyük boşluk alanı"** üzerinde birleşmez, ortak değerler üzerinde, bir ortak irade yaratamazsak, korkarım ki, kendi ayağımıza kurşun sıkan sorumsuzluğun batağına yuvarlanırız.